

รายงานผลการเข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ

การประกันคุณภาพการศึกษา : สู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาอาเซียน

จัดโดย

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์ บอลรูม อาคารศูนย์การประชุม อิมแพ็ค ฟอรั่ม
ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี
วันที่ 29-30 พฤศจิกายน พ.ศ.2555

ผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์สุณี
รองศาสตราจารย์ศุภณี

ภูสีม่วง
เรียบเลิศหิรัญ

รายงานการไปฝึกอบรม ดูงาน ประชุม / สัมมนา

1. ผู้ร่วมรายงาน

ชื่อ สุณี

นามสกุล ภูสีม่วง

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์

ชื่อ ศุภณี

นามสกุล เรียบเลิศหิรัญ

ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์

เข้าร่วม ประชุมวิชาการระดับชาติ

เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา : สู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาอาเซียน

สถานที่ ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์ บอลรูม อาคารศูนย์การประชุม อิมแพ็ค ฟอรั่ม

ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

ตั้งแต่ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2555

ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555

รวมระยะเวลา 2 วัน

จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งหมด 1779 คน

2. รายละเอียดเกี่ยวกับการไปฝึกอบรม ดูงาน ประชุม และสัมมนา

รายงานการเข้าร่วมประชุมวิชาการระดับชาติ

2.1 เรื่อง เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา : สู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาอาเซียน

2.2 เนื้อหาในการประชุมวิชาการ

วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2555 การประชุมวิชาการระดับชาติ สรุปได้ดังนี้

1. พิธีเปิดการประชุม และมอบประกาศเกียรติคุณ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. การเสวนา หัวข้อ “วัฒนธรรมการสร้างคุณภาพ : บทบาทของสภาและผู้บริหารสถาบันเพื่อมุ่งสู่มาตรฐานสากล” โดย ศ. นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา ศ. ดร. ปรัชญา เวสารัชช์ ดำเนินการเสวนาโดย รศ. ดร. สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

ศ. ดร. ปรัชญา เวสารัชช์ ได้ให้ความหมายของ วัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) ซึ่งหมายถึง ค่านิยมร่วม ความเชื่อ ความคาดหวัง และความมุ่งมั่นให้เกิดคุณภาพ โดยมีปัจจัย โครงสร้าง และการบริหารจัดการที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดผลเป็นคุณภาพที่พึงประสงค์สำหรับสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่

- คณาจารย์ ผู้ปฏิบัติ บุคลากรสายสนับสนุน
- นิสิต นักศึกษา บัณฑิต ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนอื่นๆ
- ระบบและกระบวนการสนับสนุน
- วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี สื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ อาคารสถานที่
- สารสนเทศและการบริหารจัดการสารสนเทศ
- บรรยากาศแวดล้อม

อาจารย์ : ใช้กรณีศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในทวีปยุโรป ซึ่งได้มีแนวคิดที่ว่า ควรปฏิรูปอุดมศึกษาของยุโรปอย่างไร โดยยุโรปได้มีกรอบกำหนดคุณภาพอุดมศึกษาไว้ว่าต้องมีลักษณะต่อไปนี้

- Exceptional คือ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ามาตรฐาน
- Perfection or consistency คือ ไม่มีข้อผิดพลาดและไม่เริ่มต้นผิด ซึ่งขึ้นกับการวินิจฉัยสั่งการที่ดีและสารสนเทศเพื่อการจัดการที่ถูกต้อง
- Fitness for purpose คือ ผลผลิตและบริการนำไปสู่เป้าหมาย
- Value for money คือ มีผลที่เกิดความคุ้มค่าการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย โดยพิจารณาที่นักศึกษาได้รับประโยชน์คุ้มค่าเรียน
- Transformation คือ กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษามีคุณภาพสูงขึ้น

ทั้งนี้ได้นับย้ำว่าปัจจัยสนับสนุนวัฒนธรรมคุณภาพมีทั้งภายใน คือ สถาบันต้องมีความมั่นใจในตัวเอง และไม่จำกัดเฉพาะมาตรฐานการประกันคุณภาพที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานภายนอก สำหรับปัจจัยภายนอกต้องเป็นสถาบันที่ไม่ถูกจำกัดโดยกฎระเบียบและต้องได้รับความเชื่อถือสูง ได้เน้นว่าอุปสรรคที่สำคัญอีกหลายประการ คือ การที่ไม่ทำงานประสานกันเพื่อมุ่งผลร่วมกัน ผู้ดำเนินการไม่สนใจคุณภาพ ฝ่ายบริหารลิ้มผู้รับบริการ ไม่เข้าใจคุณภาพทั้งความหมายและลักษณะ ทำงานผลงานคุณภาพไม่เป็น แม้แต่ยุทธศาสตร์ยังมีความขัดแย้ง พยายามเน้นแต่การลดต้นทุน และไม่สนใจการเพิ่มคุณภาพ บ้างก็ตั้งเป้าหมายไว้สูงแต่ไม่มีวิธีการทำให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการกับเป้าหมายไม่สอดคล้องกัน ความสามารถในการวางแผนต่ำ ไม่สามารถควบคุมกระบวนการได้ ไม่ติดตามเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมมหภาค ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในอนาคต ทั้งไม่เชื่อมโยงผลงานกับความพึงพอใจหรือประโยชน์ของผู้รับบริการ และไม่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้วย ตลอดจนไม่มีความสามารถในการสร้างประสิทธิภาพขององค์กร

วิทยาการได้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการนำองค์กรไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพว่าต้องไม่ปฏิเสธเครื่องมือคุณภาพใดๆ ทั้งนี้ต้องเป็นเครื่องมือที่สัมพันธ์กับพันธกิจและคุณค่าของสถาบัน ต้องมีภาพที่ชัดเจนในทุกระดับ ต้องผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรและในทุกระดับ ต้องลงทุนด้านบุคลากรให้มีคุณภาพ ต้องมองให้รอบด้านทั้งภายในและภายนอกให้เป็นภาพเดียวกัน รวมทั้งเน้นว่าต้องมีการติดตามประเมินและสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบ

โดย ศ. นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา ได้เสนอแนะความหมายของวัฒนธรรมคุณภาพ ตาม Philips Crawford ว่าหมายถึง Conformance to Requirements หรือ คุณภาพ คือ การบรรลุเป้าหมายคุณภาพที่กำหนด ซึ่งตรงตามพันธกิจหรือความคาดหวัง โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกับการบริหารสมัยใหม่ซึ่งเน้นกระบวนการ PDCA นั้นและใครเป็นผู้กำหนดคุณภาพ โดยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาวิเคราะห์ผ่านเรื่องเล่าจากประสบการณ์ในรูปแบบนิทานจำนวน 5 เรื่อง ซึ่งคือ ประสบการณ์ผลงานบริหารที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการด้านคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

นิทานเรื่องที่ 1 พ.ศ. 2516 โดยทองจันทร์ หงสดารมภ์ และประพนธ์ ปิยรัตน์ เรื่อง WHO Medical Training Center ได้ปฏิรูปการเรียนการสอนแพทย์จาก Content-based ไปเป็น Training-based ดำเนินการฝึกความเป็นอาจารย์โดยเน้นสมรรถนะและเจตคติ (competency-based) แทนแบบเดิมที่เน้นเนื้อหา (content-based) ผลก็คือ ทำให้เกิดหน่วยพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยขึ้น

นิทานเรื่องที่ 2 พ.ศ. 2513 มีปณิธานมณเฑียร โดยกำหนดให้การเรียนการสอนแพทย์เป็นการเรียนการสอนแบบสืบสอบ หรือ Learning by inquiry โดยใช้ปัญหาการวิจัย และการทำกิจกรรมของนิสิตเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แทนการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็นผู้บอกเล่า จึงเกิดเป็น

แผนจุฬาฯ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525 ให้ความสำคัญกับการสอนกับการวิจัยเท่า ๆ กัน หรือ มหาวิทยาลัยวิจัย

แผนจุฬาฯ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530 การสอนกับการวิจัยผสมผสานกัน หรือ วิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษา

แผนจุฬาฯ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535 การสอน การวิจัย และกิจการนิสิตประสานกัน โดยเห็นว่ากิจการนิสิตเป็นงานหลัก

นิทานเรื่องที่ 3 พ.ศ. 2529 เกิดการศึกษาแพทย์แนวใหม่ หรือ Community-Targeted Problem-Based Medical Education, CTPB ใช้แนวคิด Re-engineering ปรับใช้ปัญหาเป็นพื้นฐานในชั้นเรียน แบ่งนิสิตเป็นกลุ่มย่อย ให้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการสืบค้นข้อมูลเอง ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิด โดยมีเนื้อหาสาระและเครื่องมือประกอบการเรียนที่เตรียมให้พร้อม ด้้องค์ความรู้ครบด้วยตนเอง แต่เกิดศักยภาพ และเจตคติอาจารย์ทำหน้าที่เป็นเพียง mentor คือ ปรึกษาประคองสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็นผู้บอกความรู้ ซึ่งอาจารย์ต้องได้รับการฝึกใหม่

นิทานเรื่องที่ 4 พ.ศ. 2533 ปฏิรูปสถาบันภาษา โดยมีปัญหาว่าอาจารย์ นิสิตจำนวนมากนั้นทำอย่างไรจึงมีความสามารถทางภาษาอังกฤษ เพราะทักษะด้านภาษาเป็นเรื่องที่สอนไม่ได้ แต่ได้จากการฝึกฝนและปฏิบัติจริงเท่านั้น จึงเกิดเป็น Self Learning Center ที่ดำเนินการโดยอาศัยหลักการ self assessment ร่วมกับ self directed learning โดยให้นักศึกษาประเมินตนเองและเลือกเรียนเอง และเกิด CUTEP ขึ้นเพื่อประเมิน เป็นการปรับบทบาทของอาจารย์และการจัดการ ใช้หลัก Re-engineering

นิทานเรื่องที่ 5 คอมพิวเตอร์ และ ICT เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการศึกษา จากการปรับ Main frame computer ไปเป็น Distributed computer system จึงเกิดศูนย์คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาทุกคณะวิชา

และเกิดระบบ internet โดยมีการวางระบบ fiber optic ทั่วมหาวิทยาลัย เป็นการลงทุนที่จำเป็น การสร้างระบบบริการ การพัฒนาอาจารย์และนิสิต

วิทยาการสรุปในภาพว่า การสร้างคุณภาพ คือ ความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง นวัตกรรม Re-engineering และ Social norms เน้นย้ำว่า คุณภาพการศึกษาอยู่ที่ใจของอาจารย์และนิสิตนักศึกษา

3. การบรรยาย หัวข้อ ระบบและกลไกในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย ศ. ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์

วิทยาการให้ผู้เข้าร่วมฟังในกลุ่มย่อยร่วมแสดงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่คืออย่างไรจากรายการที่อาจารย์นำเสนอแนวคิดคุณลักษณะของบัณฑิตดังนี้

- มีความคิดริเริ่ม
- รู้จักคิดวิเคราะห์หาเหตุผล
- มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
- ยึดมั่นในคุณธรรมของศาสนา
- ถือประโยชน์สุขส่วนรวม
- มีความรู้ลึกซึ้งในวิชาที่ตนศึกษา
- ผลิตและสร้างสิ่งใหม่ๆ
- ประพฤติตนตามกรอบประเพณีอันดีของสังคม
- รักการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- มีความรับผิดชอบสูง
- พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
- มีความขยันและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก
- เข้าใจปัญหาของสังคมอย่างแจ่มแจ้ง
- รู้จักการระเหสละ กริยามารยาทดี
- ให้ความสำคัญของอนาคตมากกว่าอดีต
- ซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทย
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- มีอุดมคติเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต
- อ่อนน้อมถ่อมตน ยึดหลักอาวุโส
- เสียสละและอุทิศตนเพื่อสังคม

ที่ประชุมส่วนใหญ่เลือกคุณลักษณะบัณฑิตส่วนใหญ่ตามลำดับมากไปน้อยคือ รู้จักคิดวิเคราะห์หาเหตุผล มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่ม รักการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันโลกทันเหตุการณ์และเสียสละและอุทิศตนเพื่อสังคม(เท่ากัน)

วิทยาการสรุปว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการสื่อสารที่รวดเร็ว การศึกษาที่เป็น Global และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เชื่อว่าหากพัฒนาตามเทคโนโลยี เด็กไทยจะเป็นได้เพียงลูกค้าชั้นดีใช้เทคโนโลยีเป็นเท่านั้น หากพัฒนาคนของเราให้เป็นผู้พัฒนาได้ไม่เน้นแค่เพียงเรียนรู้ จึงเป็นผู้ผลิตได้ และเชื่อว่า คนมีความแตกต่างกัน จึงมีความต้องการการเรียนรู้ที่ต่างกัน และ ICT มีบทบาทอย่างมาก ความรับผิดชอบจึงเป็น

ประเด็นที่สำคัญมากต้องเน้นผลลัพธ์นี้ให้เกิดในตัวเด็กให้มาก และ Teacher center ปรับไปเป็น Student center

วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2555 การประชุมวิชาการระดับชาติ สรุปลำดับดังนี้

1. การเสวนา หัวข้อ ทิศทางการประกันคุณภาพการศึกษาในอนาคตเพื่อมุ่งสู่ประชาคม ASEAN โดย คุณเกียรติชัย พงษ์พานิช ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ และศ. กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ดำเนินการเสวนา โดย ศ. เกียรติคุณ ดร. กิตติชัย วัฒนานิกกร สรุปลำดับ ดังนี้

คุณเกียรติชัย พงษ์พานิช ได้กล่าวถึง กฎบัตรอาเซียน (ASEA Charter) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเปิดโอกาสที่เท่าเทียมกันให้ทุกคน ทั้งนี้ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติจากเดิมที่เป็นแบบภูมิภาคนิยมไปสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน หรือ AEC ที่สมัครกัน และเปลี่ยนจากสภาพการแย่งชิงผลประโยชน์และการมุ่งเน้นแต่ความมั่นคงระหว่างประเทศเป็นเน้นด้านสังคมเศรษฐกิจให้มากขึ้น นั่นคือต้องเปลี่ยนผ่านจาก competition $\Rightarrow$ co-operation $\Rightarrow$ community $\Rightarrow$ people oriented organization $\Rightarrow$ AEC ตามลำดับ ซึ่งการจะเปลี่ยนผ่านได้นี้การศึกษาจะมีบทบาทสำคัญ จากนั้นจึงได้ให้ภาพสะท้อนของอุดมศึกษาไทย ได้แก่

มหาวิทยาลัยทั้งรัฐและเอกชนได้เปิดหลักสูตรใหม่ๆ เพื่อขยายที่นั่งในสถาบันเป็นจำนวนมาก ผลคือบัณฑิตคุณภาพต่ำและไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด

คะแนนเฉลี่ยใน ค.ศ. 2010 ความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่เข้าสอบ Internet-Based TOFEL เกือบต่ำที่สุดในโลกรู้ดีกว่าเพียงสองประเทศในโลกเท่านั้น

ผลสำรวจความต้องการการว่างงานบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยทั่วเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันดับที่ 39 และเป็น 1 เดียวของไทยที่ติด 1 ใน 10 ของมหาวิทยาลัยในกลุ่มอาเซียน

งานวิจัยอยู่บนหิ้ง ไม่อิงปัญหาที่กำหนดโดยภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

มีข้อเสนอว่ามหาวิทยาลัยควรมีหน่วยธุรกิจเพื่อทำหน้าที่นำผลการวิจัยไปเชื่อมโยงกับภาคเอกชน

คุณภาพงานวิจัยของไทยลดลงทุกปี ขณะที่มาเลเซียเพิ่มขึ้นทุกปี

วิทยากรยังให้ภาพสะท้อนด้านธรรมาภิบาล ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ว่า มีการฟ้องร้อง การโฆษณาการให้ปริญญาโดยมิชอบ การไม่เข้าใจบทบาทของคณาจารย์และบุคลากรที่มีต่อสถาบัน เป็นต้น เน้นว่าการประกันคุณภาพอุดมศึกษาไทย คือ Inform หรือ Improve

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้ชี้ให้เห็นว่าในด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน จุดอ่อนของไทย คือ การศึกษาไทย ขีดความสามารถในการแข่งขันระยะยาวขึ้นอยู่กับคุณภาพของคน ปัจจัย โครงสร้างด้านอายุของประชากรที่เป็นวัยผู้สูงอายุที่มีจำนวนสูงขึ้น กับคุณภาพของคนต่ำลง จะสอนอย่างไรให้สามารถเป็นพลเมืองของชุมชน ของประเทศ ของอาเซียน และของโลกได้ แต่ยังคงความเป็นตัวตนของแต่ละคนไว้ โดยด้านทานและปรับตัวต่อแรงปะทะของความหลากหลายวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นเมื่อไทยเข้าสู่ AEC ต้องสร้างคนไทยที่มีคุณภาพที่มีลักษณะเป็น Global Thai ไม่ใช่ Thai-Thai สามารถ mix&match หรือ สามารถคิดวิเคราะห์ให้สามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้เกิดความเป็นตัวตนของตนเอง เป็นคนไทยในเวทีโลกได้อย่างสง่างาม ไม่ใช่เป็นเพียงคนไทยในเวที Asian เท่านั้น นโยบายการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับพลวัตของโลกในปัจจุบัน ไทยยังสร้างคนเพื่อตอบสนองการทำงานในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคธุรกิจ แต่ไม่ได้ตอบสนองต่อความเป็นมนุษย์ นั่นคือ ระบบการศึกษาไทยยังสร้างคนแบบ people for Growth ไม่ใช่ Growth for people ระบบการศึกษาแบบแพ็คต้ออก นับว่าเป็นแนวคิดที่ล้าหลังและยังตัดโอกาสของคนที่ย่อยโอกาสอยู่แล้วลงไปอีก จึง

ไม่สอดคล้องกับแนวคิด Education for All ดังนั้นผลลัพธ์ที่แท้จริงของการศึกษาที่ทำให้ไทยพร้อมเข้าสู่ในระดับ Asean และ Global คือ ต้องทำให้บรรลุผล 3 H ได้แก่ Happiness, Hope, Harmony โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะเปลี่ยนคนให้เป็นคนที่อยู่ได้ อยู่ร่วมกับคนอื่นและสิ่งแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนเป็นสุข ไม่ใช่เป็นคนที่คิดเพียงแต่อยู่รอด ต้องรู้จักที่จะ love to live ร่วมกับ live to love และ how to love & why to love นั่นคือ ทำอย่างไรจึงทำให้โอกาสทางการศึกษาเปิดจริงไม่เฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทำอย่างไรทำให้คนไทยเป็นคนที่สามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมมาพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ ตลอดจนจิตใจที่อยู่ได้ในโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ วิทยากรมองสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยต้องมององค์รวม ทั้งระบบ แต่ละคณะไม่เดินลำพัง ต้องเปิดกว้าง ทำให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน ไม่เน้นห้องเรียนเท่านั้น ต้องสมบูรณ์เบ็ดเสร็จ มีความสุข มีความหวัง และกลมกลืนกัน น่าจะเป็นเป้าหมายหรือไม่ หน้าที่ของสถาบันคือ ให้ความรู้ ให้ทักษะ ทำให้มีจิตใจ สร้างการเติบโตทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ได้ พร้อมต่อการเป็นพลเมืองโลก ของไทย ของชุมชน ของตนเองได้ ตลอดจนเป็นพลเมืองของโลกเสมือนได้ด้วย อุปสรรคหนึ่ง คือ ความไม่นิ่งของการเมืองไทย และนโยบายไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปของโลกด้วย เสนอให้มีการปรับการเรียนการสอนและทัศนคติของอาจารย์ในสถาบันด้วยจึงจะดำเนินการได้ ความเป็นคน ความเป็นตน ที่สำคัญ คือ รักที่จะเรียน สถาบันต้องเป็นสังคมขององค์ความรู้ เพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จริง วิทยากรเชื่อว่าการเรียนรู้ผ่านทำผิดพลาดจากการปฏิบัติจริงนั้นจะทำให้เด็กได้เรียนรู้จริง ตัดสินใจได้ในชีวิตจริงได้ เชื่อว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติได้แม้ในทางการศึกษา การประกันการศึกษา คุณภาพการศึกษาได้ ดังนั้นก่อนการประกันคุณภาพ ต้องพิจารณาวัฒนธรรม เทคโนโลยี สร้างชุมชนแห่งความรู้ และสร้างคนที่สมบูรณ์ เชื่อว่ามีแนวโน้มให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เข้าเพิ่มในหลักสูตร และได้สรุปเน้นตอนท้ายว่า สถาบันอุดมศึกษาไทย ต้องทำให้เด็กไทยกล้าที่จะท่องโลก พัฒนาการเรียนรู้ผ่านขั้นตอน 4 E ตามลำดับ ได้แก่ Exploring, Exchanging, Experiment, Experiencing สอนให้ผู้เรียนไม่กลัวที่จะทำผิดพลาด รู้จักวิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์ ยิ่งล้มเหลว ยิ่งเจออุปสรรคหรือปัญหา จะยิ่งเก่ง ส่งผลให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีความเป็นคนควบคู่ไปด้วย

ศ. กิตติคุณ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ วิทยากรได้ให้ภาพของยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนปี 2558 เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสมาชิกที่เข้มแข็งและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนอาเซียนร่วมกัน มี 8 ยุทธศาสตร์ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมาย คือ ได้มาตรฐานการศึกษาอาเซียนรวมทั้งทักษะฝีมือและภาษา มี 6 กลยุทธ์ ที่สำคัญ คือ ปรับเปลี่ยนเวลาเปิด-ปิดภาคเรียน หลักสูตร มาตรฐานขั้นต่ำของอาเซียนทุกระดับการศึกษา การสอนภาษาอังกฤษ พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการใช้เทคโนโลยี โดยได้นำเสนอบทความในหนังสือ Education in South-East Asia ที่ได้เขียนเรื่อง Quality Assurance in South-East Asia Higher Education แสดงว่าประเทศไทยมีความโดดเด่นในด้านหลักการศึกษา หากแต่ในด้านปฏิบัติยังไม่เป็นที่พอใจ การเรียนการสอน และการบริหารการเรียนการสอนให้เด็กเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ควรลดตัวชี้วัดลง หลายตัวชี้วัดใน SAR ไม่สะท้อนความเป็นจริง ควรให้ SAR เป็นเชิงประจักษ์ และการสอบทาน SAR ขององค์กรภายนอกต้องจริงจังเพื่อสะท้อนคุณภาพอย่างจริงจัง ในความคิดเห็นของวิทยากรมองว่าการประกันคุณภาพหลักสูตรเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตอย่างแท้จริง เน้นการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิต และการวิจัย สำหรับการบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ไม่ต้องเน้นย้ำมากนัก วิทยากรชี้ให้เห็นว่าการประเมินของ สมศ.รอบที่ 1 มีสถาบันผ่านเพียงครั้งเดียว ถ้าไม่ปรับปรุงต่อไปแล้วประเทศไทยจะไม่มีที่ยืนในอาเซียน สุดท้ายได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ประเมินภายนอกในระดับสากล

ต้องเป็นศาสตราจารย์เท่านั้น ประเทศไทยมีเพียง 1 รายเท่านั้น เสนอให้ประเทศไทยมีการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกใช้หลักสูตรต่างประเทศ ได้ใบวุฒิบัตร เพื่อเป็นผู้ประเมินตามมาตรฐานสากล

2. การเสวนา หัวข้อ Concept design and the implement of learning outcomes : **case study of CU and KMUTT** โดย ผศ. ดร. วีระพันธ์ รังสิวิจิตรประภา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ผศ. ดร. บัณฑิต ทิพากร (มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี) ดำเนินการเสวนาโดย ศ. ดร. ชัย จาตุรพิทักษ์กุล

ผศ. ดร. วีระพันธ์ รังสิวิจิตรประภา ได้ชี้ให้เห็นว่าวิทยาการเป็นวิศวกรรมที่วัดคุณภาพที่ผลผลิต ไม่ใช่เน้นการศึกษาที่เน้นประเมิน ชี้ให้เห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้แนวทางเดียวกัน แต่ผลผลิตบัณฑิตจะถูกวัดโดยความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต แต่สำคัญต้องผลิตบัณฑิตให้มีที่ยืนในสังคมได้ เชื่อว่าการเรียนนอกห้องเรียน ผ่านกิจกรรม เน้นกระบวนการ เปลี่ยนจากคำถามที่เน้นความจำ ด้วย อะไร ไปเป็นเน้นการคิดวิเคราะห์ ด้วย อย่างไร แทน ให้นักศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์ว่าข้อมูลถูกต้องหรือไม่ อาจารย์ทำหน้าที่ประเมินแทนหน้าที่สอนแบบเดิมว่าเด็กได้รับผลสัมฤทธิ์ตามต้องการได้ จุฬาฯ เน้นการวัดผลการเรียนรู้ ในระบบการประกันคุณภาพผ่านระบบ PDCA และเห็นว่าวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป เป็นเครื่องมือช่วยให้เป็นคนดีได้ และส่วนวิชาในหมวดวิชาเฉพาะเน้นการทำให้เป็นคนเก่งในวิชาชีพ จุฬาฯ ต้องการปฏิรูปให้คนรู้จักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จุฬาฯ จึงได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ใน TQF ศึกษาเพิ่มเติมได้ใน www.cas.chula.ac.th สำหรับการกำหนดความรับผิดชอบของการเรียนการสอนและกิจการนิสิตนักศึกษาร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและเสริมนอกหลักสูตรและในรายวิชา และได้แสดงให้เห็นว่าการกระจายความรับผิดชอบผ่านหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของจุฬาฯ เป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยผลิตบัณฑิตให้เป็นคนดีของสังคม โดยไม่เน้นว่าสอนอย่างไร หากต้องการเน้นว่านิสิตได้อะไร และบัณฑิตต้องทำอะไรได้เมื่อสำเร็จจากจุฬาฯ และในช่วงท้ายได้แนะนำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารหลักสูตรของจุฬา หรือ CU-CAS

ผศ. ดร. บัณฑิต ทิพากร ให้ประสบการณ์ของ มจพ. ว่าใช้การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ใช้ผลการเรียนรู้เป็นหลัก โดยให้ความหมายและทำไมต้องใช้ผลการเรียนรู้ เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เนื้อหาทางวิชาการที่สอนในรูปเอกสารตีพิมพ์ เช่น พจนานุกรม จึงมีความล้าหลังไปทันทีที่ตีพิมพ์เสร็จไป 5 ปี แล้ว สำนักพิมพ์หลายแห่งไม่จัดพิมพ์เป็นเล่มแต่ให้เป็นดิจิทัลไฟล์แทน โดยมองว่า ความรู้ในโลกยุคปัจจุบันนี้มีวัฏจักรชีวิตที่สั้นลง และมองว่าโลกในปัจจุบันเป็น E-Learning ซึ่งหมายถึง Era of Learning คือ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำอย่างไรเด็กจึงมีสมรรถนะจะอยู่รอดได้ในชีวิตการทำงานได้ ไม่ใช่เน้นเนื้อหาสาระที่อาจารย์สอนเท่านั้น วิทยาการยกตัวอย่าง เมนูส้มตำ ที่หลากหลายแต่เรียกว่าส้มตำเหมือนกัน แต่ใช้วัตถุดิบบางอย่างต่างกัน ลักษณะ รสชาติต่างกัน แต่ยังมีบางส่วนที่เป็นลักษณะร่วมกันที่บอกให้รู้ว่าเป็นส้มตำ แต่อะไรคือ ตัวบ่งชี้คุณภาพของส้มตำ จากแนวคิดทำนองนี้จึงเกิด learning outcomes ใน TQF คือ ถ้อยคำที่ว่าเมื่อเรียนรู้แล้วเด็กได้อะไร หรือ Statement of what a learner is expected to know, understand, be able to do เมื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ไม่เน้นที่ปัจจัยป้อนเข้า หากมองที่กระบวนการ โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของผลการเรียนรู้ คือ มองเห็นชัด ตอบสนองความเป็นตัวของตัวเอง และความหลากหลายได้ การเขียนผลการเรียนรู้ต้องเข้าใจง่าย ชัดเจน และวัดผลได้

วิทยาการแสดงให้เห็นว่าผลการเรียนรู้หรือผลผลิตเป็นอย่างไร หรือคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร ไดยกตัวอย่าง บัญชีรายการผลการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของระดับการเรียนรู้จะสูงหรือต่ำนั้น ขึ้นกับกระบวนการเรียนรู้ โดยพบว่ากระบวนการเรียนรู้ผ่านวิธีการบรรยาย ได้ผลต่ำเพียงร้อยละ 5 แต่วิธีการฝึกผ่านการปฏิบัติจะได้ผลมากถึงร้อยละ 75 วิทยาการได้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนและการสอนแบบเดิมมักจะเดินไป

ข้างหน้าด้วยกันแต่เป็นการเดินแบบเส้นขนาน คือ ไม่เดินไปด้วยกัน จึงเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนใหม่เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนอยากเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน ต้องสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนรู้ ผ่านระบบบริหารจัดการ นโยบาย และระบบสนับสนุน ซึ่งปัจจุบันคือ ICT มหาวิทยาลัย มจร. จึงเน้นไปที่ Education for Life เน้นว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง ผู้เรียนต้องเป็นผู้กำหนดว่าต้องการหรืออยากเรียนอะไร มีเน็ตเวิร์กที่ทำให้เรียนที่ไหนก็เรียนได้ เป็นการเรียนสำหรับทุกเพศและวัย เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนดำเนินการได้เองเฉพาะบุคคล คือ individual มจร. จึงต้องการให้นิสิตเรียนเพื่อให้รู้คิดและสื่อสารได้ มหาวิทยาลัยจึงเตรียมการเพื่อให้ประกอบอาชีพมรรยาเปลี่ยนไปแล้วได้ ดังนั้น ในศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษที่มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิต มจร. ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือ Social Change Agent คือ บ่มเพาะอุปนิสัยและทัศนคติการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาตนสู่การเป็นผู้นำในสังคมศตวรรษที่ 21 คือ เป็นผู้นำบูรณาการศาสตร์และศิลป์ มีความรู้เลิศวิชาการ และเป็นคนดี โดยจรรยาบรรณด้วยคำว่า Imagineering ซึ่งเป็น Basic DNA ของ มจร. ซึ่งความต้องการสำคัญที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายคือ ต้องการอาจารย์มืออาชีพ สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของศิษย์ และสร้างสังคมการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ได้เน้นย้ำประเด็นอาจารย์มืออาชีพที่ต้องเป็นครูเพื่อศิษย์ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการสอน ความรู้ และมีจิตสาธารณะ โดยเป็นครูที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ และให้บริการสังคมไปพร้อม ๆ กัน

3. การนำเสนอ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 – 2559)

โดย ศ. นายแพทย์วุฒิชัย ธนาพงศ์ธร

วิทยาการได้แสดงให้เห็นภาพผลการดำเนินงานตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2565 และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554

จากการประเมินแผนระยะยาว 15 ปี ตามตัวบ่งชี้ 18 ตัว บรรลุเพียง 1 ตัวเท่านั้น ไม่บรรลุ 9 ตัว และไม่ได้ดำเนินการ 8 ตัว สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 10 เทียบเป้าหมายพบว่าบรรลุ 17 ตัวจาก 26 ตัว คิดเป็นร้อยละ 65.39

ได้นำเสนอร่างแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 ซึ่งได้ยกร่างผ่านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย 9 เครือข่ายทั่วประเทศ มีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมมากกว่า 1000 ท่าน และชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยล่าช้าไปกว่า 1 ปี แล้ว โดย พณ.ฯ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาเน้นย้ำเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 โดยแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 มีจุดเน้นที่ ผลผลิตบัณฑิตมีคุณภาพ เน้นการใช้กลยุทธ์ผ่านการนำองค์กรเชิงรุก และกลยุทธ์การเงินใช้ยุทธศาสตร์ สรุปได้เป็น LEGS Strategy คือ เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ ยกย่องคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด และปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการพัฒนาผ่านระบบ SWTA จากการวิเคราะห์ตำแหน่งยุทธศาสตร์ที่ WT ของอุดมศึกษาไทย คือ LIFELONG คือ เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม สร้างเอกภาพและคุณภาพของข้อมูลสถิติอุดมศึกษาโดยศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษาแห่งชาติ เปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการรับนักศึกษา เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนในทุกวัย พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์ ยกย่องคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด นำประเทศพ้นวิกฤตและขึ้นนำการพัฒนา ด้วยงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ บริการวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา แต่ละแผนยุทธศาสตร์มีกลยุทธ์ที่ต้องดำเนินการ และสุดท้ายได้นำเสนอแนวทางการแปลงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11

ไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลในลำดับสุดท้าย เสนอแนะว่ารัฐบาลควรเริ่มต้นจากการแต่งตั้ง คณะกรรมการที่รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลพร้อมกับการนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อประเมินและนำผล ไปปรับสู่แผนฯ ฉบับที่ 12 ต่อไป

4. การเสวนาเพื่อเสนอแนะต่อการปรับปรุงการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในรอบต่อไป “ร่วมกันคิด พิชิตปัญหา กล้าเปลี่ยนแปลง for next IQA” ดำเนินรายการโดย คณะอนุกรรมการ พัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา

ในเรื่องนี้ กลุ่มวิทยากรเปิดให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำเสนอ ให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับเพื่อการ ประกันคุณภาพในรอบถัดไป โดยสรุปได้ คือ ให้ลดตัวชี้วัด ให้ สกอ.และสมศ.มีความสอดคล้องกัน และการ ปรับเปลี่ยนต้องประกาศล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี เพื่อให้การเก็บข้อมูลสอดคล้อง และประเด็นอื่นๆ ซึ่งวิทยากร จะได้รวบรวมไปเพื่อปรับการประกันคุณภาพฉบับต่อไป